

Починаючи з 2014 р., внаслідок політико-економічної кризи, спостерігається занепад експортного потенціалу в усіх регіонах України, зокрема відбувається зниження вартості (обсягу) експорту (н-д, унаслідок російської окупації Луганської області вартість експорту протягом 2014-2015 р. знизилась на 86,45% (з 1902,64 до 257,78 млн. дол. США [4]), падіння обсягу капітальних інвестицій (за період 2014-2015 р. обсяг інвестицій в економіку Донецької області впав у 3,50 рази [4]) та закриття підприємств. Зазначене дозволяє стверджувати про загальний занепад експортного потенціалу регіонів, який відбувається в різних регіонах по-різному у контексті дії кризових явищ на їх економіку.

Якщо зважати ще на інші проблеми, окрім воєнно-політичних, то доцільно провести заходи щодо відновлення рівня експортного потенціалу регіонів і щодо мінімізації його диференціації, а саме:

1. Скласти регіональні програми оздоровлення експортного потенціалу регіонів і програми залучення коштів іноземних інвесторів шляхом одночасного використання власних бюджетних коштів, які є в регіонах через часткове введення децентралізації.

2. В східних регіонах використати стандарти EURO-4 щодо екологічної складової виробництва експортної продукції, тобто забезпечити мінімальний рівень забруднення навколишнього середовища і відновити інфраструктуру в регіоні.

3. В західних регіонах взяти курс на виробництво на експорт сільськогосподарської продукції, відновити фермерські господарства і використовувати їх функціонування на кооперативній основі (як це було зроблено в Хмельницькій області), що дозволить ефективніше використовувати територію регіонів та забезпечити робочими місцями сотні жителів сільської місцевості.

Література:

1. Олійник Я. Конкурентні засади формування експортного потенціалу регіонів України / Я. Олійник, С. Запотоцький // ГЕОГРАФІЯ. – 2011. – №59. – С. 6-10.

2. Рязанова Н.О. Структурні елементи експортного потенціалу регіону / Н.О. Рязанова // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – №2. – С. 98-101.

3. Пирог О.В. Оцінювання експортного потенціалу національного господарства України. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>.

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Василь Воробець

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Гуцул І. А.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Становлення та розвиток системи оподаткування в Україні в умовах світової фінансової глобалізації має також віддзеркалювати світові фіскально-економічні тенденції, щоправда, з урахуванням національної специфіки та ментальності. Відомо, що податки є атрибутом державності, виступаючи кількісним фінансовим вимірником суспільних фінансових послуг. Конституційно закріпивши соціально-правовий ринковий вибір (ст. 1 Конституції України) українська держава по суті взяла курс на побудову західноєвропейської бюджетної моделі, де рівень оподаткування є порівняно високим і коливається в межах 40% у вартісній структурі ВВП [1].

Проблеми податкових систем, а також аспекти їх реформування висвітлені у публікаціях вітчизняних науковців: В. Андрущенко, О. Десятнюк, Т. Єфименко, В. Загорського, Ю. Іванова, А. Кізими, А. Крисоватого, Т. Куценка, Н. Кучерявенка, А. Луцика, В. Мельника, В. Опаріна, А. Соколовської, В. Суторміної, В. Федосова, С. Юрія та багатьох інших.

На перший погляд сформована в Україні податкова система відповідає в загальних рисах світовим стандартам як за переліком податкових платежів, так і за структурою податкових надходжень (це підтверджують проведені в роботі науково-аналітичні дослідження). Свідченням цього є домінуюча роль універсального акцизу – ПДВ і податків доходно-прибуткової групи – податку на прибуток підприємств, податку на доходи фізичних осіб. Водночас незначною є частка податків на власність, ресурси, капітал, податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції. Подібні тенденції зберігають вказані співвідношення й у вартісній структурі ВВП. Отже, формально можна констатувати про поступове наближення податкової системи України до світових фіскальних стандартів. Однак, це аж ніяк не може знівелювати всіх тих критичних зауважень до вітчизняної системи оподаткування, які широко обговорюються в парламенті, уряді, наукових колах, серед практичних працівників і загалом серед громадськості.

З позиції фінансової безпеки держави податкова система в Україні балансує на рівні порогових значень, оскільки рівень централізації ВВП через бюджетну систему не перевищує 30%, а відношення дефіциту зведеного бюджету до ВВП є меншим трьохвідсоткового значення. З іншого боку, оптимальні кількісні показники не є тенденційно сталими. Більше того, вони не дають належної інформації про ув'язку співвідношення критеріїв фіскальної достатності, економічної ефективності, соціальної справедливості податкової політики, оскільки останні є наслідком дії низки якісних чинників та суспільних компромісів. В контексті зазначеного першочергового вирішення потребують два завдання [2]:

— оптимізація номінального рівня податкового навантаження в умовах підтримки збалансованого формування бюджетів усіх рівнів управління та стимулювання економічного зростання як антикризового заходу;

— підвищення ефективності й нейтральності системи оподаткування.

Удосконалення податкової системи України становить у сучасних умовах одну з актуальних проблем. Від її вирішення залежить наповнення державного бюджету, подальше розгортання підприємництва, інвестування важливих галузей народного господарства та соціальний захист населення. Недоліки податкової системи негативно впливають на регулювання економічних процесів у ринкових умовах, призводять до тінізації економіки. Водночас, трансформація податкової системи неможлива без виявлення причин та детермінантів її недосконалості [3].

Українська податкова система є однією з найбільш складних і найменш ефективних не тільки серед країн з розвинутою ринковою економікою, а й у глобальному порівнянні, що регулярно підтверджують міжнародні звіти та рейтинги, дослідження вітчизняних економістів, а також оцінки інвесторів, що працюють в Україні. У рейтингу податкових систем Paying Taxes 2011, підготовленому Світовим банком спільно з Price Waterhouse Coopers, Україна посіла 181 місце зі 183 досліджуваних країн.

За даними дослідження, середньостатистичне українське підприємство протягом року сплачувало 135 податків та платежів, що є найгіршим показником у світі. Вартість адміністрування багатьох з них перевищувала надходження від їх справляння.

Підвищити фіскальну ефективність податкової системи може запровадження концепції звичайних цін, зменшення можливості мінімізації податку на прибуток, перекриття законних можливостей мінімізації оподаткування платниками єдиного податку, перекриття схем мінімізації нарахування зобов'язань ПДВ та необґрунтованого розширення податкового кредиту, а також посилення боротьби з ухилення оподаткування виробництва і реалізації підакцизних товарів. Для поліпшення свого становища Україні необхідно поступово використовувати міжнародний досвід, адаптуючи його до специфіки та умов розвитку нашої країни, створювати умови, в яких майже неможливо буде ухилитися від сплати податкових зобов'язань, що призведе до поступового збільшення надходжень до державного бюджету, а також подбати про те, щоб податкові надходження були доцільно розподілені.

Отже, податкову систему країни треба змінювати таким чином, щоб більш враховувались економічні інтереси обох сторін – держави і платників податків, а також усувалась зацікавленість платників в податкових незаконних ухиляннях.

Література:

1. Строч С. Теорія сплати податків в Україні: вивчаємо Податковий кодекс / С. Строч // Все про бухгалтерський облік. – 13 грудня 2010. – № 14. – С. 5-12.
2. Ярошенко Ф.О. Реформування податкової системи України в контексті прийняття Податкового кодексу (коментарі до пропозицій Міністерства фінансів України) / Ф.О. Ярошенко // Фінанси України. – 2010. – № 7. – С. 3-21.
3. Луцик А. І. Проблематика та перспективи розвитку специфічного акцизного оподаткування в Україні [Текст] / А. І. Луцик // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Сер. : «Економіка». – 2010. – Вип. 15, № 2 (41). – С. 37-44.

Василь Гардубей

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: к.е.н., доцент Сидорович О.Ю.

ПОДАТКОВА СИСТЕМА ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Усвідомлення необхідності підвищення національної конкурентоспроможності України в сучасних умовах обумовлює актуальність пошуку шляхів ефективної реалізації державного регулювання соціально-економічних процесів та зовнішньоекономічних зв'язків, особливу роль в якому відіграє податкова політика, що набуває особливого значення в умовах кризи та інтеграційних процесів. За умов прийняття Україною рішення щодо певної моделі інтеграції слід зазначити особливу важливість адаптації податкового законодавства до вимог ЄС, оскільки податки, зокрема непрямі, можуть обмежити вільний рух товарів і послуг в рамках внутрішнього ринку. А отже, неминучими будуть і зміни у податковій системі. Науковий підхід до побудови раціональної системи оподаткування передбачає, по-перше, системність, по-друге, встановлення її основоутворюючої бази і, по-третє, формування правової бази. Основоутворюючою базою побудови податкової системи є обсяг бюджетних видатків, оскільки саме податки є засобом виконання державою своїх функцій.

Проблеми реформування податкової системи країни та забезпечення ефективності податкової політики досліджувались у роботах В. Баришнікова, В. Вишневського, О. Воронкової, О. Долгого, Н. Зикуна, Ю. Іванова, І. Майбурова, А. Соколовської, В. Фесюніна та ін.

У процесі дослідження напрямів змін податкової системи держави необхідно розглядати їх доцільність через призму можливих та наявних наслідків податкових реформ. Незважаючи на різноманітність існуючих у світі податкових систем, існує ряд проблемних питань, які завжди виникають при структурній побудові податкової системи, - це податкове навантаження та реакція економічних суб'єктів на зміни у податковій сфері. В науці та практиці у зв'язку з цим продовжується пошук методичних підходів до обґрунтування доцільності застосування певних інструментів податкового регулювання і дослідження їх впливу на соціально-економічні процеси у країні. Взагалі не існує податкової системи, котра б задовольняла усіх платників податків і державу в цілому одночасно [2].

Сучасні податкові системи країн мають досить складну структуру, яка включає в себе різні види податків. Різновидність форм податків пов'язана з необхідністю врахування розбіжностей у платоспроможності економічних суб'єктів, полегшення психологічної та соціальної напруги від оподаткування в цілому, врахування різноманітності форм доходів, впливу на споживання і нагромадження. Зрозуміти більш глибоко проблеми, що існують у податковій системі та податковій політиці держави, можна не тільки на основі аналізу динаміки її макроекономічних показників, а й за позиціонуванням серед інших країн світу (наприклад, на